

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

**ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМА НА СРЕДНОТО СТРУЧНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

***АВТОМАТСКО УПРАВУВАЊЕ И
ПРОГРАМИРАЊЕ***

**ИЗБОРЕН ПРЕДМЕТ
III година**

***МАШИНСКА СТРУКА
МАШИНСКИ ТЕХНИЧАР ЗА ПРОИЗВОДСТВО***

Скопје, мај 2001 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: АВТОМАТСКО УПРАВУВАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ

1.2. Образовен профил и ступа

1.2.1. Образовен профил : машински техничар за производство

1.2.2. Ступа: машинска

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Изборена настава

1.4. Година (фаза) на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно (неделен контакт): 2 часа

1.5.1. Број на часови годишно (квота на изучувањето): 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Изборен предмет во функција на завршен испит

2. ЦАЛИ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Ученикот да го познава нумеричкото управување;

- да стекне практични знаења, вештини и навики за решавање на даден проблем;
- да извршува самостојно работни задачи во рамките на образовниот профил;
- да се оспособи за самостојно користење и применување на технолошка документација при работа со CNC машини;
- да ја применува постапката за подготовка, подесување и сместување на алатите;
- да составува програми за обработка на посложени машински делови;
- да се оспособи за вклучување во процесот на производната технологија со CNC машини;
- со интерес да ги извршува работните задачи при програмирањето на машините.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

Основните знаења учениците ги имаат стекнато преку наставните предмети технологија на обработката и информатика, како и автоматско управување и програмирање и редовната наставна програма.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4 . 1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. УПРАВУВАЊЕ СО CNC СТРУГ	6	Ученикот: <ul style="list-style-type: none"> - да го согледа начинот на работа на управувачката единица; - да внесува програма во управувачката единица рачно и со помош на компјутер; - да ги разликува и определува карактеристичните точки на машината; - да врши регулација на бројот на вртежите и резната длабина.	Објаснува демонстрира, практично покажува, организира работа во парови или индивидуално.	Технологија на обработката,автоматско управување и програмирање
2. ПОДГОТОВКА НА АЛАТОТ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да врши преднагодување на алатите надвор од машината и на самата машина; - да ја дефинира корекцијата на алатот; - да ја внесува корекцијата за алатот во програмата.	Објаснува демонстрира, практично покажува, организира работа во парови или индивидуално.	Технологија на обработката Автоматско управување и програмирање

3. НАДВОРЕШНО И ВНАТРЕШНО СТРУГАЊЕ	12	<ul style="list-style-type: none"> - Да составува програми за надворешно и внатрешно стругање (надолжно и попречно стругање, изработка на конусни и заоблени површини); - да изработува комплетна техничко- технолошка документација; - да ја тестира програмата (проверка на патот на алатот со симулација, пробно движење на носачот на алатот на празно); - да подготви работното парче, центрира, стегне, дефинира нулта и стартна точка); - да изработи работен предмет; - да изврши мерење и контрола на предметот. 	<p>Објаснува, демонстрира, практично покажува, организира работа во парови и индивидуално.</p>	<p>Технологија на обработката Автоматско управување и програмирање</p>
4. ОБРАБОТКА НА СТРУГ СО КОРИСТЕЊЕ НА СТАНДАРДНИ ЦИКЛУСИ	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги применува циклусите за надворешно и внатрешно стругање; - да програмира обработка на делови кои имаат навој и површини со жлеб користејќи соодветни циклуси; - да изработува програма за обработка на машински дел со сложени површини. 	<p>Објаснува демонстрира, практично покажува, организира работа во групи и индивидуална работа.</p>	<p>Информатика , технологија на обработката Автоматско управување и програмирање</p>

5. УПРАВУВАЊЕ СО CNC ГЛОДАЛКА	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да го познава начинот на работа на управувачката единица; - да внесува програма во управувачката единица рачно и со помош на компјутер; - да ги разликува и определува карактеристичните точки на машината; - да врши регулација на бројот на вртежите и резната длабина. 	<p>Објаснува демонстрира, практично покажува, организира работа во парови и индивидуална работа.</p>	<p>Информатика технологија на обработката Автоматско управување и програмирање</p>
6. ПОДГОТОВКА НА АЛАТОТ ЗА CNC ГЛОДАЛКА	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да изведува преднагодување на алатот; - да ја дефинира корекцијата на алатот; - да внесува корекција во програмата. 	<p>Објаснува демонстрира, практично покажува.</p>	<p>Информатика технологија на обработката Автоматско управување и програмирање</p>
7. ГЛОДАЊЕ СО ЛИНЕАРНО И КРУЖНО ДВИЖЕЊЕ	12	<ul style="list-style-type: none"> - Да составува програми за глодање на делови со изведба на линеарно и кружно движење; - да изработува комплетна техничко-технолошка документација; - да ја тестира програмата (проверка на патот на алатот со симулација, пробно движење на носачот на алатот на празно); 	<p>Објаснува демонстрира, практично покажува.</p>	<p>Информатика технологија на обработката Автоматско управување и програмирање</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - да го подготви работното парче, центрира, стегне, дефинира нулта и стартна точка); - да го изработи работниот предмет; - да изврши мерење и контрола. 		
8. ГЛОДАЊЕ СО КОРИСТЕЊЕ НА СТАНДАРДНИ ЦИКЛУСИ И ПОДПРОГРАМИ	14	<ul style="list-style-type: none"> - Да го користи при програмирањето циклусот за глодање на џеб; - да изведува дупчење со циклуси за дупчење; - да ја споредува програмата со примена на потпрограмата. 	Објаснува демонстрира, практично покажува.	Информатика технологија на обработката Автоматско управување и програмирање

4.2. Наставни методи и активности на учење

Според зацртаните цели на наставниот предмет автоматско управување и програмирање ќе се применуваат следните наставни методи: фронтална, демонстрациј, дискусија, индивидуална работа, тимска работа, решавање на нови проблеми, решавање на стари проблеми, учење преку сопствено откривање.

Активностите на ученикот ќе се искажуваат на следниот начин: да набљудува, да слуша, да прибележува, да скицира, да работи индивидуално или во група, да решава проблеми, да изработува домашна проектна задача, да симулира одредена програма, по можност практично да изработи проектна задача.

Активностите на наставникот се искажуваат со: зборување, демонстрирање, дискусии, организирање на индивидуална и тимска работа на учениците, организира посета на погони каде има автоматски и нумерички машини.

4.3. Организација и реализација на наставата

Воспитно - образовната работа по наставниот предмет автоматско управување и програмирање се изведува во кабинет опрамен со дидактички нумерички машини поврзани со компјутери. За поуспешна реализација на вежбите корисно е учениците да се делат во групи (најмногу 15 ученици во група) .

4.4. Наставни средства и помагала

За ефикасна реализација на програмските цели на наставниот предмет автоматско управување и програмирање потребно е да се користи: графоскоп или датаскоп, шеми, проспекти, интернет и сл., дидактички ЦНЦ машини, програмски пакет за едитирање и симулација (АПКАМ или сл.), оптички уред за преднагодување, алат и прибор.

Литература за наставниците можат да бидат учебници кои ја обработуваат наведената проблематика, тахнички инструкции од производителите на разни управувачки единици и машини.

За учениците самиот наставник изготвува наставен материјал.

5 . ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците е перманентно преку писмено проверување, оценување на изработени проектни задачи и контролни вежби. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма се постапува согласно законската регулатива .

6 . КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет автоматско управување и програмирање треба да ги поседува следните персонални, професионални и педагошки карактеристики: да е физички и психички здрав, да го познава македонскиот јазик и кирилското писмо, да нема говорни мани , да е комуникативен и отворен за соработка, да има соодветно професионално образование, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа, да е добар организатор, креативен и подготвен за иновации во воспитно- образовната работ .

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по наставниот предмет автоматско управување и програмирање ја реализираат кадри со завршени студии по машинство VII₁ со здобиена педагошко - психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор на наставниот предмет

Воспитно-образовната работа по овој предмет се реализира во специјализирана училница, кабинет со дидактички ЦНЦ машини поврзани со компјутери, училишни работилници и претпријатија од машинската дејност.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2001 година

7.2. Состав на работната група:

1. Виолета Грујевска, советник за стручно образование, Биро за развој на образованието – Скопје
2. Драган Стојановиќ, дипл. маш. инж., наставник – ДСЕМУ “Ѓорги Наумов” - Битола
3. Проф. д-р Тодор Давчев, Машински факултет - Скопје
4. Зоран Гошевски, дипл. маш. инж., Сервис “Микеи” - Скопје

8 . ПОЧЕТОК И ПРИМЕНА НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

Датум на започнување: 1.09.2001

9 . ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Изборната наставна програма по автоматско управување и програмирање ја одобри (донесе) министерот за образоавние и наука со решение бр. 11 – 3009/1 од 03.07.2001 година.